

MUDRÁK JÓZSEF

rendezvény-lebonyolító
DE ÁOK Dékáni Hivatal
mudrak.jozsef@unideb.hu

KULIN LÁSZLÓ GYERMEKGYÓGYÁSZ-PROFESSZOR, A DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM 1956-1957-ES TANÉVNYI DÉKÁNJA, 1957-1959 KÖZÖTTI REKTORA

Kulin László professzor a debreceni Gyermekklinika saját neveltje volt. Végzése után a Gyermekklinikán dolgozott, majd 1939-ben a debreceni állami Gyermekmenhely igazgató főorvosa lett. Bókay Zoltán professzor nyugdíjazása után 1949-ben nevezték ki a Gyermekklinika igazgató professzorává, amelyet 1972-es nyugdíjazásáig vezetett. 1956-57-ben a Debreceni Orvostudományi Egyetem dékánja, 1957-59 között rektora volt. Nagy szerepe volt abban, hogy az 1956-os forradalom után kisebb mértékű megtorlás történt az orvosi egyetemen, mint máshol.

Kulcsszavak: egyetemtörténet, Kulin László, Debreceni Orvostudományi Egyetem, dékán, rektor, Gyermekklinika, 1956-os forradalom.

LÁSZLÓ KULIN, PROFESSOR OF PEDIATRICS, DEAN OF THE MEDICAL UNIVERSITY OF DEBRECEN IN 1956-1957, AND RECTOR MAGNIFICUS(1957-1959). Professor László Kulin resident of the Department of Pediatrics in Debrecen. After graduating, he worked at the department, and in 1939, he became the chief medical director of the State Children's Shelter in Debrecen. Following the retirement of Professor Zoltán Bókay, he was appointed Director and Professor of the Department of Pediatrics in 1949, a position he held until his retirement in 1972. He served as Dean of the University Medical School of Debrecen in 1956–57 and as its Rector from 1957 to 1959. He played a significant role in ensuring that the reprisals at the medical university following the 1956 Revolution were less severe than elsewhere.

Keywords: university history, László Kulin, Medical University of Debrecen, dean, rector, Clinics of Pediatrics

„Bánhegyesi Kulin László de genere Kulpin” – ez az előkelő név látható azon a régi leckekönyv címlapján, amelyet a Debreceni Egyetem Gyermekgyógyászati Intézete őriz. Kulin László egykori gyermekgyógyász professzor tulajdona volt ez a hallgatói index, amely címzésében is mutatja, hogy régi, bizonyos Kulpin nemzetségéből származó nemesi családban született 1901. augusztus 14-én a Szilágy vármegyei Zilahon. Apja bánhegyesi Kulin Imre (1861-1938) zilahi járásbíró, majd debreceni ítélőtáblai bíró és tanácselnök¹, anyja Vlkolinszky Róza (1864-1934) voltak. Házasságukból tizenhárom gyermek született, akik közül Imre (1885-1976) folytatta apja hivatását és ítélőtáblai bíró², Sándor (1904-1994) mezőgazdasági mérnök, egyetemi tanár lett.

Kulin László középiskolai tanulmányait a debreceni Református Kollégium főgimnáziumában, majd a hajdúböszörményi református főgimnáziumban végezte, ahol 1919-ben tett érettségit. 1920 októberében a Budapesti Tudományegyetem Orvostudományi Karán kezdte meg tanulmányait, majd 1922 februárjában átiratkozott a debreceni Tisza István-Tudományegyetem orvosi karára, amely egy félévvel korábban kezdte meg működését. Orvosi diplomát 1927-ben szerzett.

¹ Nagyapja, bánhegyesi Kulin Imre (1819-1890) törvényszéki elnök, 1848-49-es honvéd százados volt.

² Az ő lánya Kulin Katalin (1927-) irodalomtörténész, egyetemi tanár.

Munkásságát az iglói Szontagh Félix³ professzor vezette Gyermekgyógyászati Klinikán kezdte meg 1924. szeptember 1-jén mint díjtalan gyakornok⁴. Egy tanév (1926-27) kivételével díjtalan gyakornok volt, amelyhez 1928. szeptember 1-jétől fizetéstelen tanársegédi cím is társult.

Fennmaradt 1927. július 14-i keltezésrel az a Szontagh Félix professzor által kiadott „Működési bizonyítvány”⁵, amelyben Szontagh így jellemezte Kulin Lászlót:

„Nevezett orvostudor úr gyakornoki minőségben teljesített szolgálataival mindenkor teljes meglepedésemet és elismerésemet érdemelte ki. Teendőit lelkiismeretesen és ügybuzgóan végezte, mindenkor kitartó munkakedvet és a gyermekorvoson, mint specialis szakma iránt nagy előszeretettel tanúsított. A gyermekekkel mindenkor nagy türelemmel és megértő odaadással bánt. A klinika úgy fekvő, mint bejáró betegeinek nagy számánál fogva bőven nyílott alkalmuk a terjedelmes szakma minden ágában /csecsemő, fertőző megbetegedések, gyógytejkonyha stb./ magát elméletileg és gyakorlatilag kiképezni. A nevezett orvostudor úr mindezek mellett széleskörű laboratóriumi vizsgálatokban és módszerekben is nagy jártasságra tett szert s önálló tudományos bűvárkodásokat is végzett.”

A fentiek alapján Szontagh professzor tanúsította Kulin gyermekorvosi rátermettségét és vezetői állásra is alkalmasnak ajánlotta:

„Ezek alapján Dr. Kulin László orvostudor urat, mint alaposan képzett és sokoldalú szakembert mindenkinek figyelmébe, akit illet, legmelegebben ajánlom, lévén róla meggyőződve, hogy hivatásának mindenkor a legjobban meg fog felelni úgy orvosi mint társadalmi szempontból.

Képzettségénél és rátermettségénél fogva gyermekosztály önálló vezetésére felette alkalmasnak ítélem.”

Szontagh professzor 1929. november 5-én elhunyt és közel egy évnyi interregnum után a neves gyermekgyógyász-dinasztiából származó Bókay Zoltán⁶ nevezte ki a kormányzó 1930. szeptember 27-én a debreceni gyermekgyógyászati tanszék és klinika élére nyilvános rendes tanári rangban.

Bókay is értékelte is a fiatal orvost, így Kulin László 1931. szeptember 1-től II., majd 1937. január 1-től I. tanársegéd lett. Ez idő alatt 1933 októberétől 1934 júliusáig Bécsben a Collegium Hungaricum tagjaként állami ösztöndíjjal végzett kutatásokat. A tudományos munka eredménye nem is maradt el: 1937-ben a debreceni Orvostudományi Karon „*A gyermekkori betegségek semioticája és diagnosticája*” tárgykörből magántanárrá habilitáltak.⁷ Ettől fogva tartott minden félévben gyermekgyógyászati tárgyú magántanári előadásokat a debreceni orvosi karon.

Sikeres kutató orvosként, reményteljes klinikai állásban már gondolhatott családalapításra: 1935. február 5-én kedden délután a pozsonyi református templomban (Cseh-Szlovákia) vette feleségül Forray Irma Juliannát, Forray Ernő pozsonyi nagykereskedő leányát. A szertartást

³ Róla megjelent: SZÁLLÁSI Árpád: *Szontagh Félix (1859-1929) és a debreceni gyermekorvoslás előzményei.* (A debreceni orvosképzés nagy alakjai 7. füzet) Debreceni Orvostudományi Egyetem, [Debrecen], 1995.

⁴ Hivatalosan szeptember 1-jétől volt díjtalan gyakornok, de a valóságban – mint az Szontagh professzor által kiadott működési bizonyítványból is kiderül – június 1-jétől működött ilyen minőségben.

⁵ Debreceni Egyetem Gyermekgyógyászati Intézet gyűjteménye. Megjelent fotóként: SZABÓ Tamás (szerk.) *100 éves a Debreceni Gyermekklinika 1924-2024.* Debrecen, 2024. 184.

⁶ Róla megjelent: SZÁLLÁSI Árpád: *Dr. Bókay Zoltán (1885-1955) és a hazai gyermekgyógyászat.* (A debreceni orvosképzés nagy alakjai 24. füzet) Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudomány Centrum, [Debrecen], 2009.

⁷ Debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem 1937. június 17-i XI. rk. ülés, 136. pont. Magántanári próbaelőadásának címe: „*A gyermekkori meningitises tünetsoport megkülönböztető diagnosticája újabb megvilágításban.*” – Habilitálásának miniszteri elfogadása: VKM. 24816/1937. IV.

Balogh Elemér református püspök végezte.⁸ Ez a házasság azonban nem sikerült jól, hamarosan elváltak.

Fordulópont volt életében az 1939-es év, ugyanis 1939. július 4-én vitéz Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter kinevezte a debreceni állami gyermekmenhely igazgató főorvosává.⁹ Új munkahelyét július 12-én foglalta el, klinikai tanársegédi állásáról július 15-ével mondott le, amikor is adjunktusi címet szavaztak meg neki az orvosi kar részéről.

A front közeledtével – mint sokan mások – ő is a fővárosba menekült és 1944. október 10-től Budapesten az Országos Tisztviselői Betegbiztosítási Alap (OTBA) központi rendelőintézetében volt főorvos. A harcok megszűnésével jelentős szerepet vitt a főváros egészségügyének újjászervezésében mint 1945. január 5-től a budai Központi Rendelőintézet irányítója és a gyermekrendelő vezető főorvosa. Ahogyan ez az 1945. március 12-én kiadott „Hivatalos bizonyítvány”-ban olvasható:

„Dr. Kulin László úr, egyetemi orvostanár, igazgató főorvos 1945. január 5. óta, mint a budai közegészségügy hivatalosan megbízott vezetője szervező és irányító minőségben a közegészségügynek elvülhetetlen szolgálatot tett.

Dr. Kulin László úr a pusztulás közepette, rendkívüli viszonyok között elsőnek vette kezébe és hirtelen életre a romok alól legégetőbb problémánkat a közegészségügyet.

Kivételes szervező képességével, éles meglátásával, bonyolult helyzetek felismerésével, gyors és ötletes elhatározásával, önzetlen munkájával, tekintélyének súlyával általános bizalomtól kásérve meglepően rövid idő alatt szervezte meg az orvos társadalmat, állította helyre a közegészségügyi intézményeket, tisztí orvosi hivatalokat és számos egészségügyi egységet.

Dr. Kulin László úr a harcok következtében elsöpört budai egészségügyet kivételes hozzáértéssel vette kezébe.”¹⁰

1945 májusában tért vissza Debrecenbe, ahol újra a Gyermekmenhely igazgatója lett. Nemsokára átvette az elárvult Gyermekklinika ideiglenes vezetését, hiszen Bókay professzor szintén elmenekült a front elől és a helyettesként működő Dobó Endre díjas gyakornokot különféle gazdasági visszaélésekkel kapcsolatos vádakkal támadták. Kulin László 1945. május 26-án vette át a klinika vezetését mint helyettes és 1946. március 9-ig vezette azt.

1937-től folyamatosan tartott magántanári órái és a közvetlen világháború utáni nehéz időszakban tanúsított tanszékvezető-helyettesi munkája elismerése gyanánt 1946-ban az Orvostudományi Kar nyilvános rendkívüli tanári címre terjesztette fel a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz.

Sántha Kálmán és Went István professzorok – mint a javaslat benyújtói – így jellemezték Kulin Lászlót: „*Kitűnő szakmabeli felkészültségénél, gyors, szinte intuitív gondolkodásánál, meleg, közvetlen emberi tulajdonságainál fogva az ideális gyermekorvos típusát testesíti meg, aki nemcsak helyes felismerésre és*

⁸ *Prágai Magyar Hírlap* 14 (1935): (1935. febr. 7.) 7. „Tanuk voltak a menyasszony részéről Forray Tibor jogszigorló, a vőlegény részéről Kulin Sándor akadémiai tanársegéd (Keszthely).”

⁹ A kórházak, szanatóriumok, gyermekmenhelyek a Horthy-korszakban a Belügyminisztériumhoz tartoztak, míg az egyetemek a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz.

¹⁰ Budapest Székesfőváros Polgármestere budai közigazgatási kirendeltség igazolása, 1945. március 12. – Némethy Károly tanácsnok, kirendeltségi vezető köszönő szavai: „*Amidőn Neki a fentemlítettékért őszinte köszönetemet nyilvánítom, működési bizonyítvány formájában is leszögezni kívántam, hogy mindnyájunk megbecsülését érdemelte ki, mert nebez és jó munkát végzett.*”

*helyes kezelésre képes, de kiválóan alkalmas arra is, hogy határozott, biztos magatartásával és közvetlen hangjával a gyermekükért aggódó hozzátartozókat megnyugtassa.*¹¹

A felterjesztés meghallgatásra talált és Tildy Zoltán köztársasági elnök 1946. szeptember 17-én a nyilvános rendkívüli tanári címet adományozta neki.¹²

A kritikus háborús tanévben, 1944 októberének eleje óta Sántha Kálmán ideggyógyász professzor helyettes dékánként, majd az 1945-46-os tanévben dékánként vezette a debreceni orvosi kart. Neki személyes ellentétei voltak Bókay Zoltánnal.¹³ Már 1945 februárjában követelte Bókay nyugdíjaztatását, majd a nem egyértelmű igazolás (igazolva, de „vezetői állásra alkalmatlan”) után többször is támadta. Sántha javasolta Kulín helyettesi megbízását is. Miután a fellebbezés és ítélet-értelmezés után Bókay 1946. március 9-én elfoglalta újra a Gyermekklinika vezető professzori állását, Sántha kijárta azt is a minisztériumban, hogy Bókay Zoltánt 1947 május végével nyugdíjazták. Ekkor még a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium – valószínűleg költségvetési okokból¹⁴ – nem engedte betölteni a gyermekgyógyászati tanszéket, hanem Bókay mint nyugdíjas professzor lett a tanszék (és klinika) helyettes vezetője 1947. június 11-től 1949 januárjáig. Kari indítványra Kulint újabb megbízatás érte, 1947. szeptember 1-től fertőző betegségek szakelőadó (tulajdonképpen mb. előadó) lett, amelyet 1950-ig látott el.

Kulín Lászlót 1949. január 21-én nevezték ki a Debreceni Tudományegyetemen a gyermekgyógyászat nyilvános rendes tanárává és a Gyermekgyógyászati Klinika igazgatójává (1951 novemberétől az új rendszer szerint tanszékvezető egyetemi tanár).

Családi állapotában is változás történt ekkoriban, ugyanis 1949. július 7-én Debrecenben vette nőül Tarján Editet.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem intézményvezető dékánja (1956-1957)

A Debreceni Tudományegyetemből az 1950/51-es tanév felénél, 1951 februárjában kivált és onnantól önállóan működő Debreceni Orvostudományi Egyetem élén továbbra is dékán állt, akit egy-egy tanévre választottak. Vályi-Nagy Tibor dékáni éve után, az 1956/57-es tanévre Kulín Lászlót választották meg dékánná.

Már az első kari ülésen meglepően hosszú, az elmúlt szocialista időszak hibáit is tárgyaló beszámolót adott elő:

¹¹ Debreceni Tudományegyetem Orvostudományi Kara 1946. május 22-i X. rendes ülés, 6. pont. – Idézi: SZABÓ: i. m. 181.

¹² VKM. 112836/1946. VI. sz. (Keresztury Dezső miniszter levele 1946. okt. 12-én)

¹³ Debreceni Tisza István Tudományegyetem Orvostudományi Kara 1945. február 24-i VIII. rendes ülés, 10. pont. – Sántha Kálmán Jankovich László anatómiaprofesszort sem kedvelte, az Orvostudományi Kar az ő követelése nyomán szólította fel Jankovich-ot, hogy kérje nyugdíjazását, amit meg is tett. Ugyancsak Sántha szorgalmazta, hogy a II. világháború végén Németországba távozott debreceni orvosprofesszorokat (Borsos-Nachtnébel Ödön, Csilléry András, Hüttl Tivadar, Orsós János Imre) tekintsék állásukról lemondottaknak.

¹⁴ 1947. január 13-án nevezték ki Törő Imrét az Anatómiai-Biológiai Intézet (1944 őszétől szünetelő állás), 1947. június 13-án Kellner Bélát a Kórbonctani Intézet (1944 őszétől szünetelő állás) és Ökrös Sándort a Törvényszéki Orvostani Intézet (új állás) vezetőjévé nyilvános rendes tanárként.

„Köztudott, hogy az értelmiség helyzetét súlyosbította, produktivitását károsan befolyásolta az osztályharc élesedéséből származó helytelen nézetek, a szektás magatartás és a Marxizmus-leninizmus alkotó továbbfejlesztése helyett megcsúszott és elburjánzott dogmatizmus.

A fordulat éve [1949] után hibás vágányra került az értelmiségnek a szocializmus építésében nélkülözhetetlen és kiemelkedő rendeltetése. Ennek eredményeképpen jelentkezett az, hogy értelmiségünk egy részében a bizalmatlanság vert gyökeret.

Joggal sértette a régi értelmiséget a származásnak, a múltnak egyoldalú értékelése és a végzett jó munkától független szemlélete.

Bizalmatlansághoz vezetett az a titokzatosság is, amellyel személyzeti osztályaink a kádermunkát végezték. Az emberek ugyanis nem tudták, hogy múltjuk egyes, valódi, vagy vélt foltjait hogyan értékeli illetékes helyen és a káderlapok kitöltésénél vajjon érvényesül-e a tárgyilagosság.

A káderezés területén elkövetett hibák következménye lett, hogy sok művelt szakember esett ki a szocialista építésből. Az értelmiség fejlődését gátolta a széles körben elterjedt dogmatizmus, a valódi viták hiánya, az egyéni, sokszor építő jellegű gondolatoknak is gyanakvással fogadása.

Ilyen természetű hibák következményeként jelentkezett, hogy sokan idegenkedtek az önálló kezdeményezéstől és féltek a szabotázs vádjától. A régi értelmiségi sérelmeken túl, az új értelmiség helyes irányú kibontakozását is sok esetben gátolta, hogy az új értelmiségen belül válaszfalat húztak a munkás – paraszt, valamint az értelmiségi származásúak között.”¹⁵

A múlt után a jelenről és a jövőről beszélt:

„Ma már bizalommal mondhatjuk, hogy a XX. Kongresszusból¹⁶ áradó új levegő és szabad vita – szellem, az új értelmiségi politika, Egyetemünkről a bizalmatlanságot jelentős mértékben kiküszöbölte. [...] A Központi Vezetőség felismerve az elkövetett hibákat az új értelmiséggel kapcsolatban a politikai munka főbb feladatait és teendőit világosan körvonalazta. [...] A Párt és állami Szervek fontos feladatává teszi, biztossá a régi és új értelmiség összeforrását, hogy az egész értelmiség vegye ki a részét a szocializmus építéséből. Biztosítani kell továbbá az értelmiség alkotó tevékenységének feltételeit.”¹⁷

Beszámolójának következő, gyakorlati részében a doktoravatásokról, a klinikai és elméleti intézeti állások betöltéséről, hallgatók felvételi létszámáról, a tanulmányi és jutalom ösztöndíjakról esett szó. A gazdasági igazgatótól kapott adatokból ismertette a fontosabb beruházásokat, amelyek közül az új diákotthon és középkáder szállás (2.400 ezer Ft.), Orthopedia bővítés (2.200 ezer Ft.), építendő elméleti épülettömb tervezése (650 ezer Ft.), Fül-orr-gége bővítés (600 ezer Ft.) és állatistálló építése (400 ezer Ft.) emelkedtek ki. Ehhez járult még kb. 900 ezer Ft. műszerek beszerzésére.

Dékáni időszaka alatt főbb személyi-vezetői kérdések a következők voltak: Sántha Kálmán professzornak az Idegklinika élére visszahelyezése, majd halála után a tanszék betöltése; I. számú Sebészeti Klinika betöltése (Loessl János professzor halála után); Orvosi Vegytani Intézet vezetése (Straub János halála után), Mikrobiológiai Tanszék létesítése és betöltése, T.B.C. klinikai tanszék (a volt Augusztia Szanatórium bevonása klinikaként).

Külön ki kell térni Kulin László tevékenységére az 1956-os forradalom kapcsán.

¹⁵ Debreceni Orvostudományi Egyetem 1956. szeptember 26-i I. rendes ülése, 1. pont.

¹⁶ A Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusán, 1956. február 25-én tartotta híres beszédét a Szovjetunió akkori pártfőtitkára, Hruscsov, melyben élesen szembefordult Sztálin politikájával, főleg a személyi kultuszt ítélve el.

¹⁷ Uo.

Tanítványa, György Ilona gyermekgyógyász docens így elevenítette fel az 1956-os eseményeket az átéltek alapján:

„Kulin Lászlót 1956 őszén ismertem meg. Elsőéves medikaként a kollégiumban laktam. Egy reggel azszal ébresztettek, ma nem lesz tanítás, kitört a forradalom. Debrecenben ugyan már előző nap is volt tüntetés, az országban elsőként, de ebbe az orvostanhallgatók nem vonódtak be, nem is tudtunk róla. A hírre a legnagyobb, a Szülészeti Klinikán lévő tanteremben gyülekeztünk. Nekünk, kicsiknek csak a lépcsőkön jutott ülőhely. Az első program a Forradalmi Bizottmány elnökségének megválasztása volt. Elnöknek az akkor még önálló Orvosegyetem rektorát, Kulin Lászlót választották meg. Két tagja az anatómusként dolgozó Karmazsín László és a hallgatók közül az V. évfolyamos Zsadányi Ottó lett. Óriási volt a lelkesedés, szította a remény, hogy véget érhet a szovjet megszállás, függetlenedhetünk. A hozzászólók között volt, aki javasolta, alakítsunk kormányt Kulin vezetésével és kérjük a Nyugat segítségét. Kulin azonban higgadtabb volt. Úgy mesélték, a háború alatt elveszítette családját és a hallgatók szeretetével próbálta ezt pótolni. Fiaimnak szólított bennünket és féltette a »fiai«. Megtiltotta, hogy fegyvert hozzanak az egyetem területére és a tüntetéseket is gátolta azszal, hogy naponta tartott gyűléseket, majd tanítási szünetet rendelt el. A kollégiumot is bezárták. [...] Így Kulinnak köszönhetően az egyetemistákat alig sújtotta megtorlás. Kulinnak le kellett mondani a rektorságról, de katedráját megtarthatta.”¹⁸

A forradalom leverése után a Debreceni Orvostudományi Egyetemen „az ellenforradalmi események kivizsgálására és az Egészségügyi Minisztérium 0035/1.-1957. számú rendeletére bizottság” alakult, amelynek elnöke Kulin László rektor, tagjai Kesztyűs Loránd, Szodoray Lajos és Went István professzorok mellett Fülöp Tamás, Kövsi Ervin, Tóth Imre, Lengyel Lajos és Molnár Gyula egyetemi alkalmazottak lettek.

A fegyelmi bizottság három oktatót elbocsátott, hatot feddésre ítelt. A hallgatók közül négy főt kizártak az egyetemről.¹⁹

Ahogy Filep Tibor a forradalmi eseményekről szóló kismonográfiájában megjegyzi:

„Az aránylag enyhe büntetések hátterében az állt, hogy a bizottság elnöke, Kulin László professzor maga is a forradalom aktív résztvevője volt, akinek sok esetben sikerült visszaverni Fülöp Tamásnak, az MSZMP egyetemi szervezete titkárának alantas, vádaskodó támadásait, határozottabb, keményebb ítéleteket követelő agresszivitását. De az is közrejátszott mindebben, hogy az első napok lendülete után az orvostanhallgatók már passzívák voltak.”²⁰

A Debreceni Orvostudományi Egyetem rektora (1957-1959)

„A 65/1957./X.24. kormányrendelet értelmében az orvostudományi egyetem élén a rektor áll. Az idézett jogszabály alapján tehát Ön az 1957-58. tanévben az Orvostudományi Egyetem rektoraként látja el az egyetem vezetését.”²¹

Rektori időszaka első tanéve (1957-1958) alatt a főbb intézményi-személyi kérdések a következők voltak: Ökrös Sándor professzor Budapestre áthelyezése után az Igazságügyi Orvosi

¹⁸ Idézi: SZABÓ: i. m. 183. – György Ilona itt téved annyiban, hogy Kulin nemcsak professzor, rektor is maradhatott tovább.

¹⁹ FILEP Tibor: *Forradalom a debreceni egyetemeken 1956*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2006. 43.

²⁰ Uo.

²¹ Egészségügyi Miniszter 27228/1957. (1957. dec. 2.) Doleschall Frigyes miniszter kinevező rendelete.

Intézet betöltése (Nagy János docens megbízott vezető professzori kinevezése); Orvosi Vegytani Intézet betöltése (Bot György docens megbízott vezető professzori kinevezése²²); I. számú Sebészeti Klinika betöltése (Szelezky Gyula docens megbízott vezető professzori kinevezése²³), Orthopédiai Klinika önállósítása, biológia oktatásának kérdése (Szabó Gábor részére docensi állás létesítése); Anatómiai Intézetben létesülő központi laboratórium (Lelkes György docens vezetésével).

A második tanév (1958-1959) alatt Kulin László rektor irányításával, a Rektori Tanács bevonásával készült egy részletes 10 éves fejlesztési terv, amelyből csak a legfontosabb dolgokat kiemelve:

- I. Struktúrára vonatkozó javaslatok, elgondolások: Biológia Tanszék felállítása, Orthopédiai Tanszék létesítése, központi diagnosztikai labor felállítása a klinikák rutin diagnosztikai-bakteriológiai munkáinak elvégzésére, Sebészeti Klinikán érsebészeti, Gyermekklinikán gyermeksebészeti osztály felállítása, Szemklinikán röntgen laboratórium létesítése, Stomatológiai Klinikán fogorvos képzés megindítása.
- II. Oktató, nevelő, tudományos és gyógyító munka: Közegészségtani, igazságügyi orvostani, sebészeti anatómiai és műtéttani tankönyvek, biokémiai gyakorlatok, vegytani gyakorlatok jegyzet kiadása.
- III. Személyi ellátottság: anatómia, tájbonctan, szövettan, fejlődéstan, experimentális citológia, neuroanatómiai oktatásra és tudományos művelésére szükséges kb. 5 prof. vagy docens.
- IV. Beruházás: Gyermekklinikán toldaléképület (könyvtár, laboratóriumok, inspekción szobák, személyzeti öltöző-fürdő, gyermeksebészeti osztály elhelyezésére), Tbc Klinika részére új pavilon épület, Központi Épület építése (amelyben elhelyezést nyernek: Rektori Hivatal, Tanulmányi Osztály, ülésterem, aula), Idegklinikán pszichiátriai osztály létesítése.
- V. Felújítás: váltóáramra való áttérés, gőzfűtésű épületek átszerelése melegvízfűtésre, klinikák és intézetek belső világításának korszerűsítése, tanári lakásokban cserépkályha fűtés átalakítása melegvíz fűtésre, főzőkonyha épület felújítása, 1500 folyóméter salakút átalakítása aszfaltburkolással.²⁴

Természetesen a tervekkel ellentétben aktuális problémák, megoldandó feladatok is alkották Kulin rektor munkáját: orvostovábbképzési terv összeállítása, ideológiai oktatás fejlesztése és önálló Marxizmus-Leninizmus Tanszék létrehozása²⁵ (Molnár László adjunktus vezetői megbízása), biológiai oktatás megszervezése a Kórélettani Intézet keretein belül, stb.

Kulin László professzort 1959. szeptember 1-jével mentették fel a rektori megbízatás alól.

²² Straub János professzor halála után az Orvosi Vegytani Intézet élén hosszabb interregnum következett: az 1956-57-es tanévben Porcsalmy Ilona adjunktus, az 1957-58-as tanévben Szarvas Pál, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Szeretlen és Analitikai Kémiai Tanszékének professzora, 1958-tól Bot György docens volt a megbízott tanszékvezető. Bot Györgyöt csak 1961-ben nevezték ki professzorrá és az intézet igazgatójává.

²³ Szelezky Gyula docens 1955-től volt az I. sz. Sebészeti Klinika mb. vezetője, de csak 1958-ban nevezték ki egyetemi tanárrá és klinikaigazgatóvá.

²⁴ Debreceni Orvostudományi Egyetem 1958. december 16-i IV. rendkívüli ülés, 1. pont (és ahhoz tartozó melléklet) és 1959. március 4-i V. rendes ülés, 1. pont.

²⁵ addig a Kossuth Lajos Tudományegyetemmel közös Marxizmus-Leninizmus Tanszék működött

Intézményvezetői megbízatás után

Igazgatóságának 10. éves jubileumára kiadott emlékkönyvben²⁶ tanítványa és utóda, Kövér Béla docens így foglalta össze Kulin László igazgatói, tudományos és oktatási munkáját:

„Kulin professzor maga is a debreceni Orvostudományi Egyetem, a Gyermekklinika neveltje volt s a Gyermekklinika vezetését nevelője, mestere, a nagy humanista Szontagh Félix professzor szellemi hagyatékának adózva, az ő szellemétől áthatva vette át. Terhes örökséget kapott: gyógyítói, oktatói, kutatói tevékenységében szétszilált, korszerűtlenné vált klinikát, kis létszámú, perspektívtalan orvosgárdát, üres laboratóriumokat, korszerűtlen betegápolást.²⁷ Feladata így óriási volt: korszerűsíteni, fejleszteni kellett a klinikát, újjászervezni a gyógyító, oktató és tudományos munkát, kialakítani az ezen feladatoknak megfelelő orvosgárdát. Az elébe tornyosuló nehézségek nem riasztották vissza, azok csak fokozták hatalmas energiáját, munkakészségét. Feladatát küldetésnek tekintette, amelyet utólérhetetlen szívóssággal, vaskövetkezetességgel, soha meg nem torpanva, lépésről-lépésre valósított meg. Az eredmény nem is maradhatott el: intézetét különböző átalakításokkal az ország egyik legkorszerűbb gyermekklinikájává fejlesztette, a modern követelményekkel, a haladással lépést tartó oktatói és kutatói munkát honosított meg, s ezen feladatnak megfelelő, nagy létszámú lelkes orvosgárdát szervezett és képzett. Alkotó, szervező munkáját bizonyítják a modern koraszülött-osztály, a sorvadtt csecsemők kezelésére alapított új kondicionált-osztály, csecsemő-fülészeti műtő beállítása és felszerelése, a fertőző osztályok korszerűsítése, fertőző-ambulancia létesítése, stb.

Oktató-nevelő munkáját meggyőzően szemlélteti az eltelt időszakban keze alól kikerült főorvosok, szakemberek ma már hosszú sora, akik az Ő tanításai alapján működve mindenütt elismerést szereznek a debreceni Orvostudományi Egyetemnek és Gyermekklinikájának.

Vérbeli klinikus-kutatói képessége nyomán nemcsak élénk tudományos munka indult meg vezetésével a Gyermekklinikán, hanem tudományos profilt is adott a klinikának, arra a kutatói területre vezetve tanítványait, amelyen Ő maga nagyot, újat alkotott: a csecsemőkori atrophia kórélettani vonatkozásainak vizsgálatára. Tudományos működése – különösen a sorvadtt csecsemők új kezelési módszerének elméleti megalapozása, a csecsemőkori sorvadás pathogenesisének és pathomechanizmusának új szemlélete kérdéseiben – nemcsak hazai tudományos körökben szerzett számára nevet és tekintélyt, hanem egyre szélesebb körű elismerést vált ki a nemzetközi gyermekgyógyászat legkiválóbb képviselői részéről is.”

Külön kiemelte a tanítvány Kulin pedagógiai munkásságát, azt akkor még létező elvet, hogy az egyetemi professzor nemcsak tudós, hanem nevelő is:

²⁶ Emlékkönyv Kulin László a Debreceni Orvostudományi Egyetem Gyermekklinikájának igazgatója 10 éves professzori jubileuma alkalmából (összeállították tanítványai). Debrecen, 1959. [továbbiakban: Emlékkönyv 1959.]

²⁷ Az 1950-es években elvárt dolog volt leszólni az 1945 előtti időszakot, a Gyermekklinika esetében a régi vágású, konzervatív Bókay Zoltán professzort, aki neves orvosdinasztia „kisebb tehetségű”-nek tartott tagjaként, a Horthy-korszak második felében töltötte be az igazgatói posztot.

„Kiváló orvosi, oktató-nevelői és kutató képességeit még csak emelik azok az alaptermészetéhez tartozó emberi értékek, amelyek a valóban tiszta, igazi humánumból fakadnak, amelyek éppen a válságos helyzetekben bontakoznak ki a maguk teljességében. Ezek a tulajdonságok hozzák magukkal, hogy tanítványai atyjuként tisztelik, szeretik. Vezetője, atyja tanítványainak nemcsak orvosi, oktató és kutató tevékenységük kapcsán, hanem az életben felmerülő legkülönbözőbb problémák útvesztőjében is. Nevelői munkásságában egyik legfőbb feladatának tekinti, hogy tanítványait ember-, nép iránti szeretettel, becsületességgel vértessze fel.”²⁸

Maga Kulin professzor így foglalta össze klinikájának eredményeit egy 1968-as interjúban:

„A negyvenes évek végén a kormány ágyfejlesztési terve keretében átszervezéseket hajtottunk végre. Talán elegendő példa erre: 1938-ban a gyermekklinika engedélyezett ágylétszáma 57 volt, 1952-ben már 180. 1950-ben létesült egyetemünk műszaki dolgozóinak közreműködésével a klimatizált koraszülöttszűk. 1951-ben elkészült a modern fertőzőbeteg- és klinikai rendelő, az SZTK biztosítottjainak szakrendelője, a csecsemőkori sorvadás (atrophia) problematikájának felismerése nyomán 1952-ben a világ első kondicionált atrophias osztálya, majd a fülszeti, kissebészeti műtő. 1954-ben elkülönítő pavilonjainkat boxokkal (fülkékkel) korszerűsítettük; 1958-ban szívrendelő állomást létesítettünk; 1959-ben korszerűsítettük belgyógyászatunkat, a koraszülöttek és a sorvadásosok osztályát. [...]

Pajzsmirigykutatásokat is folytatunk. A téma jelentőségét különösen aláhúzza, hogy az utóbbi években a Tiszántúlon a golyvásodás igen gyakorivá lett. Elmélyülten foglalkozunk a serdülőkori golyva kóreretével, diagnosztikájával, kezelésével, valamint a koraszülött-immunitás kérdésével, főleg a szív ingerképzesi és ingervezetési zavarainál és különböző alkati szituációkban a vérnyomás változásaival. Rendszeresen kutatjuk a csecsemő- és gyermekkori bronchitis és bronchiolitis keletkezésének okait, különös tekintettel arra, hogy ezen betegek száma évről évre emelkedik. Kutatásunkhoz széleskörű lehetőséget teremtett intenzíven fejlődő laboratóriumunk.”²⁹

A szakmai elismerések nem is maradtak el: 1952-ben az orvostudomány kandidátusa, 1962-ben pedig doktora lett. 1953-ban Kossuth-díjjal tüntették ki, továbbá 1958-ban Bókay-, 1966-ban a Schöpf-Mérei-émlékéremet kapta meg. 1972-ben és 1981-ben a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el. 1962-1965 között a Magyar Gyermekorvos Társaság elnöke volt, majd tiszteletbeli elnökké választották.

1981-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának jelölték, amelyet azonban nem kapott meg. Az akadémikusi rangra ajánlásakor röviden így foglalták össze eredményeit:

„Fő kutatási témaköre a csecsemőkori sorvadás, melynek magyarázatára új szemléletet fejlesztett ki és ennek alapján felfedezte, hogy testhőmérsékletre kondicionált klíma-milőben a sorvadt csecsemőknek a romlása megáll, megindul a gyarapodásuk, egyéb esetleges szükséges kezelések eredményesebbek, és a továbbiakban a fejlődésük normalissá válik. A nagyon jelentős, a sorvadt csecsemők számára életmentő módszer hatásmechanizmusának vizsgálatát MTA céltámogatással sokoldalúan irányította.”³⁰

²⁸ KÖVÉR Béla: *Előszó*. In: *Emlékkönyv 1959*. 3-4.

²⁹ MOLNÁR Gábor: *A biológia az örök változó, az örök mozgás, az örök új* (Beszélgetés dr. Kulin László gyermekgyógyász professzorral). *Hajdú-Bihar Megyei Napló* 25 (1968): (1968. 07. 25.) 5.

³⁰ Lapis Károly és Petrányi Gyula ajánlása Magyar Tudományos Akadémia levelező tagságra. *Magyar Tudomány*, 26 (1981): 841.

1972-ben vonult nyugalomba, 1987-től a fővárosban élt és Budapesten hunyt el 1989. július 24-én. A debreceni Köztemetőben, a város által adományozott dízsírhelyen helyezték végső nyugalomra 1989. augusztus 4-én.³¹

A mellékelt fényképek a Debreceni Egyetem Gyermekgyógyászati Intézetének gyűjteményéből származnak.

³¹ Nekrológok róla: KARMAZSIN László: Dr. Kulin László (1901-1989). *Orvosi Hetilap*, 130 (1989): 2403.; KARMAZSIN László: Kulin László. *Gyermekgyógyászat*, 41(1990) 142-143.